

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

Sermo XII. Glutinum Architecti Christiani

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

tamen dicunt cum Salomone: (a) *Mendicitatem & ditias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria.* (b) Quoniam experiētiā docti sunt, quod sit *quæstus magnus, Pietas cum sufficientia.* Idcirco, habentes, inquit, *alimenta, & quibus regamur, contenti sumus.*

MULTO minus in ædificatione Domus Sapientiæ auditur Malleus Babylonicus, quatenus designat Diabolum, ut commentatur S. Gregorius. lib. xxxiv. Moral. cap. 10. Nam qui illo utuntur, sunt *Ædificatores Domus insipientiæ, fundatores turris Babel. confusio muratores, & latomi spelunçæ latronum, quibus non est Societas cum Templi Dei structoribus, qui omnibus virtutibus sunt Angelici, nullus virijs Diabolicus.* Atque ita intelligere potestis, quorum Malleorum usus in Architectonica Christianâ, quiq̃ue planè in eâ locum nullum habeant: illud quoque, quod inter Templi Salomonici Admiranda refertur: *Cum ædificaretur, Malleus non est auditus in eo, aliquatenus conuenire ædificationi Domus Sapientiæ.*

(a) Prouer. xxx. 8. (b) 1. ad Timot. 3. vi. 6.

S E R M O XII.

GLVTINVM

Architecti Christiani.

PRÆFATIUNCULA,

Quamuis Templum DEI lapideum, quod erat figura Domus Sapientiæ, exstrueretur ex lapidibus dolatis, & perfectè dispositis

dispositis ad copulationem cum alijs, ut nec malleo, nec securi, nec ferro opus fuerit, ad melius aptandos, tamen ad firmitatem iuncturae necessarium erat adhibere materiam intermediam, qua copularentur, ac firmiter cohererent. Haec communiter solet esse Calx, vel vda, vel harenato lita, vel alio modo intrita, ut esse possit ferrumen camentorum, vnde & camentum vocetur, quamuis hoc propriè sit lapis rudis, nondum casus. Omnem talem materiam Glutiño designo, licet hoc specificè sumptum ad collam constringatur, sed nos Gluten vel Glutinum latius sumimus. Qua acceptione dictum reperio, aedificatores Templi, (a) Salomonice caele lapides inter se conglutinasse.

QVIS autem sit optimus usus Glutini apud Aedificatores, Domus Sapientiae, docui olim Auditores meos, quos in Philosophiâ Aristotelica triennio erudieram, cum ijs, absoluto Philosophiae curriculo, valedicerem, (b) hoc relicto Memoriali, vt Quilibet, si optime sibi consultum vellet, DEO Sapientiae Domino arctissime agglutinaretur. Quod ultima apud ipsos praelectione factum. Quam si huc transferam, reor fore aliquod operae pretium, & ad huius materiae explicationem accommodatum aequè ac fructuosum.

(a) Cornel. lib. 3. Reg. 6.7. (b) Anno. M D C VII. Pauli V. tercio. Herbipoli in Franconia,

ARTICULUS I.

Ingressus in rem.

MNEMOSYNON MAGISTRI VALEDICENTIS.

BONUM habetote animum, Discipuli mihi percar.

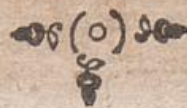
In manibus terra non hic vos carmine longo,

Atque per ambages, & longa exorsa tenebo

Faciam hodie, quod peregrè abeuntes solent,

solent, qui familiaribus, & domesticis vno alteroue verbo symbolum amoris relinquunt, faciam, quod parentes amantissimi, qui discedentibus filiis præceptorum suorum iliadem vnus sententiolæ nucleo includunt; faciam quod Principes, qui proficiscentibus ad legationem fidis consiliarijs suis, multiplicia mandata vnus nominis sui signo in chartâ virgine exprimunt; faciam quod mercatores industrij & trapezitæ numularij qui, ut loquuntur, in summam summarum paucis redigunt rationes pecuniarias, multis numerorum cifris Arabicis expressas; denique faciam, quod morituri, qui testamentum condunt, & voluntatis vltimæ epitomen, ac legata quam plurima brevissimè in codicillo ponunt. Itaque, non nisi tribus verbis, amoris erga vos mei tesseram, mandatorum meorum volumen, denique, voluntatis extremæ decreta multiplicia exprimam, GLUTINO BONUM EST. Dicam hoc paullo clarius. PERVENIMUS hodie ad metam, non tam Curiosus Philosophici, qui metam non habet, cum vel in orbem eat gyro continuo, vel immensum extensus sit absque termino, quàm Prælectionum nostrarum, quibus, & nisi eundem apponerem epilogum, quo Philosophiam suam signavit Aristoteles, parum viderer, alijs fortasse facere Peripatericè; &, nisi ad hanc Metam, tanquam ad Rupem inconcussam immobilemque vos agglutinarè, ut tuti sitis, inter tot maris turbulentissimis alternis æstibus reciprocantes fluctus, qui hinc abeuntibus imminet, parum mihi viderer facere

Christianè, ac minus, quàm parum
Religiosè. Hoc igitur
agamus.

ARTI-

ARTICULUS II.

DEUS

Vnus. Verus. Bonus.

ARISTOTELES postquam variis locis diuini sui Operis multa disputasset subtiliter de Ente, multa acutè differuisset, de eius communibus affectionibus, denique multa attulisset præclarè in particulari de VNÒ, VERO, BONO, quæ omnia hætenus Exercitationibus Metaphysicis euentilauimus; tandem vltimo capite libri duodecimi statuit, & pulcherrimis rationibus demonstrat, esse in vniuerso VNVM quoddam BONVM, illudque planè SVMVM & OPTIMVM, quod DEVM dicimus. Huc à Magistro suo Platone Aristoteles sæpe audiuerat: nec inueniri facile esse, & inuentum explicari difficilem. (a) Quod posterius, vt admisit sponte discipulus, ita ad illud prius nequaquã annuit: & sapienter. Nam, vt quid DEVS sit exponere difficillimum, ita ipsum esse, inuenire facilimum est. Quid enim magis in promptu, quàm eum reperire, quem ignorare non licet? Et summa delicti sit, nolentium recognoscere, quem ignorare non possunt. (b) Et sanè, non magis arduum est istud, quàm ex incitatis ad certam metam, & nunquam deflectentibus quadrigis, aliquem in ijs existimare esse aurigam rectorem. Atque vt olim vna linea Praxiteli Apellem prodidit, ita non omninò caudices Mundus hic sui Auctoris ignaros abire haud patitur. Statuam aliquam, vel simile quid admirabili compositum artificio intuenti, nihil prius venit in mentem, quàm Artificem aliquem,

Quinta Pars.

R r

cogi-

(Apuleius de Dogmat. Platonis. (b) Tertull. Apol. c. 17.

cogitare, ac quærere: haud secus ex Mundi contemplatione, statim in Opificis alicuius cogitationem adsurgimus. Hic autem DEVS est, Formator rerum, qui omnia in vno mersa, & materiae inertis conuoluta discreuit, sparsa collegit, confusa distinxit, deformibus speciem diuisit, latentibus in tenebris lucem superfudit, & totam Motum istam, cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, quo iussit, ratione, quâ disposuit, virtute, quâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum Maiestatis suæ, operis ipse sui Molitor & Custos.

VERVM, An sit DEVS? dupliciter cognoscere possumus: vel à Natura informati, vel à Philosophiâ instructi. Priore illa cognitione, rudi, confusâ, anticipatâ, nihil est facilius: posterior ista aliquid habet difficultatis; quia non cuique est obuium, rationes demonstratiuas construere ad id asserendum. Eæ autem ab Aristotele allatae sunt in alijs libris, in quibus per Motum, quo nihil est in summâ suâ varietate constantius, ad Eum peruenit cognoscendum, quo nihil est in inconcussa substantiæ firmitate stabilius. An propterea fortasse, Deus Anima Mundi à veteribus fuit appellatus? quod sicut ex motu animalis, animam in ipso latitatem deprehendimus; ita ex Mundi motu, ac cælorum conuersione agitator aliquis Deus esse dignoscatur. Vt enim in corpore, quod seipsum mouet, motus animam prodit, ita in Mundorum vicissitudo, motuumque conuersiones DEVM manifestant. Itaque ob hoc etiam inter alia, Aristoteles comparat Mundum animali. Et quidem tanta est consensio inter Mundum, & præcipuum animal, Hominem, ut & Mundus magnum animal, & Homo paruus Mundus sit appellatus.

HIS de existentiâ DEI ab Aristotele alibi explicata quamuis exiguum deinde sit quod de eius essentia &

natu-

natura possunt Philosophi investigare, investigatum deprehendere, deprehensum explicare (ut enim vestigium prætereuntis transitum solummodò prodit, ita hæc rerum Moles vestigium DEI ob id appellata, sic DEUM nobis manifestat, ut è latebris illum suis non educat: quare quid sit DEUS aliquantulum viderunt Sophi, & quasi per nubem Solis lumen) nihilominus, Aristoteles hoc ultimo capite (ringantur licet Athenienses, & cicuram illi, ut olim Socrati, misceant) DEUM Vnum esse probat, & conuincit, argumento potissimum à Mundi gubernatione ducto. *Non est bona pluralitas Principatuum. Vnus ergo Princeps esse debet in regno, unus DEUS in mundo. Felix urbs quæ iussa unius Principis audit.*

Ὁὐκ αγαθὸν πολυκοιρανίη. εἰς πόλιος ἕσω εἰς βασιλεύς.

Non multos regnare bonum.

Rex unicus esto. -----

Multorum potentia sparsa est: ideo minor; ut flumen in plures alveos, rivós-ve diductum. Omnia ab uno regi amâr: multa capita averfantur. Præclare igitur Christianus ille Philosophus Afer: (a) DEUS si non unus est, non est: *Testimonium*, (b) inquit idem alibi, *anima naturaliter Christiana*. Et sanè, ut citharam suavi modulatione ad numerum artificiosè resonantem plures non possunt simul pulsare musici, strepitum alioqui, non concentum edituri: ita nec mundi fabricam plures simul Artifices excitare, & comditam cum pari potestate gubernare. Similia habent Sapientes Gentium, & Poëtæ potissimum, (c) Homerus, Callimachus, Hesiodus, Euripides, Serinus, Ecphantus alii.

RECTE igitur Aristoteles hoc capite, textu 55. extera Gubernatione optimâ conclusit, unum esse DEUM:

R 1 2

Entia,

(a) Tertullia. 5. in Marc. cap. 2. (b) Apol. cap. 17. (c) Ioanna. Stobæus in Sermons καλλιςον μοναρχίης.

Entia, inquit, nolunt malè disponi, seu gubernari, sed optime, V num igitur principium esse necesse est. DEUS ergo unus est. Et hoc exigit nullo restricta limite immensi Numinis natura, & Majestatis arcanæ inexhausta potestas. Unius & Unitatis omnipotentiam quandam celebrant Arithmetici, tum quia principium est numerorum omnium, tum quia finis: quare debuit esse rerum omnium architectrix Unitas, Architector Unus. Simili ratiocinatione utitur Aristoteles, libro de Mundo ad Alexandrum, si is est illius, ex ordine & administratione rerum aliarum. Siquidem omnia, quorum natura, & essentia in ordine mutuo, & quadam coagmentatione consistit ad unum aliquod referre necesse est. Sic unus dux in exercitu uno: unus auriga in curru: unus præceptor & moderator in choro: unus architectus unius domus cernitur. Quod si aliter aliquando euenire posse contendas: respondebit Aristoteles, vt quondam libro Physicorum v III. vel hos duces & artifices multiplicatos materia, unitos forma, unius vicem gerere: vel certè, non ita benè singula processura. In natura autem id quod est optimum, statuendum est: & si unum Principium rerum sufficit, plura frustra ponuntur. In hunc ferè modum Aristoteles in hoc capite de re gravissimâ statuit, sed plenius certiusq; decernit Fides Christiana, cujus immensa æquora mirari licet & attingere, velle autem naturalis scientiæ decem-peda metiri, insania esset. Nunc commentarium, ut soletis, scribite, non quidem fragili calamo in papyraceo quadrato, nigra sepia tinctura, fugacibus litteris, sed stylo ferreo, in silicato corde, amoris humore, characteribus indele-

bilibus

os (o) os

ARTI-

ARTICULUS III.

MUNDUS - MARE

Aquis fallacibus & salsis plenum.

PONENDUM, ut in confesso apud omnes, Christianè,
 secundum pietatem, ex arcanâ Sapientiâ philoso-
 phantes, Mundum hunc esse, velut Mare quoddam, id
 est, congregationem aquarum, ut Mare descripsit Deus,
 Genesis 1. Id declarem, missis subtilitatibus, ex com-
 munitibus quibusdam proprietatibus, quæ Mundo æquè
 ac Mari conueniunt. Imprimis, habet omnis aqua, quod
 per eam videntibus, maiora & pulchriora, quæ oculis
 obijciuntur appareant: litteræ quamvis minutæ & ob-
 scuræ per vitream pilam aquâ plenam, ut majores, cla-
 rioresque cernuntur: poma formosiora, quàm sint vi-
 dentur, si innatant vitro: sidera ampliora per nubem as-
 picienti apparent: quia acies nostra in humido labitur,
 nec apprehendere quod vult, fideliter potest. Id mani-
 festum fiet, si poculum impleueris aquâ, & in illud con-
 jeceris annulum; nam, cùm in fundo jaceat annulus, fa-
 cies in summo aquæ redditur. Denique, quicquid vide-
 tur per aqueum humorem longè amplius vero est. Hinc
 maior redditur Solis imago, quæ in nube humida visitur:
 tum quia in nube illa est aliquid vitro speculari simile,
 quod potest perlucere, tum quia est aliquid & aquæ,
 quod fallaciam caussat.

EADEM est fallacissimi Mundi proprietas. Videntur
 in illo majora omnia, quàm revera sint: honores, divitiæ,
 voluptates, & horum appendices, quæ tanto ambitu

Rr 3 quæ-

quærentur. Ut magna habentur, occupare primum locum in subselliis, conviviis, congressibus, dominari in foro, triumphare in curia, proximum esse Principi, alligare gladium lateri, audiri, audire, monstrari digito, & dici: hic est ille Doctorum alpha, diuitum betha, Consiliarium coryphæus. O ignare rerum mundanarum! nescis, nihil te in aquâ cernere, quod non fallat oculum ludibrio: nihil aliud aquam, quam magni corporis umbram mentiri. Non est in aquâ, quantum & quale ostenditur: decipit illa aciem, & mendacio blanditur. Simulacra illa sunt, & inanis verorum corporum imitatio. Frustra tibi blandiris, dum te in littore vides: tuo te metire funiculo. Obliquat aqua faciem insipientium, & in infinitum rem objectam auget, ut humanum habitum excedat, modumque nostrorum corporum. Hoc cum cæteris aquis commune habet Mare.

Istud magis peculiare, quod eius aquæ sunt salæ, propter halitus, qui in terræ finibus inclusi, egressum moluntur, & ascendentes per aquas, amarore illas inficiunt. Nihil magis proprium est Mundo, cuius aquæ non modò sunt salæ, sed ipsa falsugo: in quo nihil dulce, quod non amaritie mixtum: in ipsa dulcedinis mundanæ medulla hæret insita acerbitas, & quidem tanta ac talis, ut nisi Sapientissimus Artifex DEUS actionibus quibusdam, quæ à mundanis appetuntur, & iuuenibus speciosæ suavesque videntur, quia experienciâ carent, condimentum aliquid addidisset, nemo reperiretur, qui iis exercenda operam impenderet, aut non statim fastidiret.

MUNDUS est MARE, Adolescentes, in quo sunt pisces, alii quidem magni, balenæ, dracones, cete, delphini, alii verò exiles, gobii, cuculi, echeneides; sunt etiam mediocres, murænæ, loligines, nulli. Sed unâ omnes in aquâ falsuginis natant, falso humore pascuntur, & saginantur.

nantur. Existimatis fortasse pusillos solùm falsâ perfundiperratis. Convenite Principes, Reges, Imperatores, convenite omnes, quibus omnia ad votum, & supra votum accidunt: quos juvat purpurâ vestiri, auro regi, cothurnatos incedere, servorum turbâ stipari, terras transferre, maria includere, flumina præcipitare, nemora suspendere, acervis auri argentiq; incubare, provinciarum nominibus agros colere, terrarum orbem unicondiademate contegere. Convenite hos, dico, & interrogate: dicent, si liberè respondere velint, se sub aquis esse amaris falsisque, longè amarioribus profectò aquis *Mara*, & fontibus Iericho. Quod si veritatem fateri detrectet, inclamabit pro ipsis, & contra ipsos Spiritus veritatis, cujus illa sunt ad hanc rem planè aurea, per Patientem tanquam per Oraculum pronunciata: *Ecce Gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum iis*. Ubi per Gigantes sensu litterali, intelliguntur monstrosæ magnitudinis pisces; sensu mystico, qui Gregorio Papæ placuit, Mundi hujus magnates, potentes, superbi; qui quo magis aliorum omnium, Vt pusillorum statum, conditionemque superant, eo profundius in falsi maris undis merfi, & iis obruti, graviore curarum multiplicium mole onerantur: ideo gemunt, ut parturientes, & sub aquis ululant. Apparatur quidem illis mille condituris, quibus aviditas excitatur, ad gulam irritandam patina, ut dulcissima videatur, sed nunquam deest qui amaras in illa colocynthitas abscondat, vt exclamare cogantur, *Mors in ollâ, mors in olla. Lib. 4. Reg. 4.* Primus illis bolus saccharo suavior videtur, sed vix ad imum palati descendit, & sentiunt amaricari interiora sapore amarissimo. Dulces erant Amano Estheris Reginae epulæ: at, caue Aman: coquit tibi colocynthidas avunculus Mardocheus, aut potius per hunc Deus. Gustabis dum æmulû adorare cogeris,

& dices: te mori potius velle, quàm sic vivere: dulciorem esse mortis amarorem, amarissima vitæ dulcedine. Fluvialis aqua dulcis est, sed in eâ non nisi pusilli natitant pisces: majores si ingrediantur, nō immorantur, nisi capi velint, vel immori, sed semper ad terminum harum dulcium undarum, id est; salissimas properant.

ARTICULUS IV.

MUNDUS - MARE

Turbidum, tumultuosum, infidum, nauisfragium.

SIT indubitatum, Mundum non Mare solū esse, sed Mare fœdis omnium Satyricorum epithetis infame, procellis ac atrocissimis tempestatibus semper obnoxium. In quo, ut cantat Psalm. ciii. purpuratus Psalmista, *ascendunt montes, & descendunt campi*: id est, ventorum vi attolluntur undæ & fluctus in montium altitudinem, deinde, sternuntur velut in camporum planitiem, & placidissima æquora. Non desunt in hoc Mari æstus perpetui, quibus, siue certis horis intumescit, siue detumescit aliis, semper tamen reciproco cursu & recurso, turbinis instar, concutitur. Spirant continuò in hoc Mari impetuosi flatus ecnephix procellarum genitores, submersionis certissimi indices: dominantur quotidie in gyrum contorti typhones, infallibilis navigantium pernicies, & interitus, qui non vela tantū, sed ipsa etiam navigia contorta frangunt, & ubi luserunt, sorbent. Pervagantur semper in hoc archipelago concitatissimi præsteres, qui proxima quæque non prosternunt solū, sed amburant quoque; & ipsum hoc Mare concepto igne cupiditatum ad bullientis aquæ naturam redigunt. Maius hic pericu-

periculum est à ventis ambitionis, & turbine luxuriantis lascivix, quàm in illo fabuloso, cujus descriptio non tam est pelagi, quàm Mundi. In quo semper

Venti, velut agmine facto.

Qua data porta ruunt, & terras turbine perflant.

Vnà Eurusque Notusque ruunt, creberque procellis,

Africus, & vastosvolvunt ad littora fluctus.

Quanta inde calamitas?

Insequitur clamorque virum, stridorque rudentum.

Eripuit subito nubes coelumque diemque

Vectorum ex oculis: ponto nox incubat atra:

Intonuere poli, & crebris nucat ignibus ether,

Presentemque viris intentant omnia mortem.

Cùm igitur MUNDUS haud paullò minoribus concutitur procellis, quàm Mare quodlibet, & magis impetuosius agitentur ventis, qui in illo, quàm qui in Mari navigant, providendum est de remedio, ne abripiantur naues, & ventis expositæ, sine retinaculo pereant.

ARTICULUS V.

DEUS - RUPES.

EXPERIENTIA nauigantium exploratum est, ut navis in mari decumanis fluctibus non rotetur, vageturque in incertum, & in syrtes, aut breuia allidat, optimum esse, si applicetur Rupi tam immotæ ac immobili, quàm fuit in illa à Poëtis decantata cautes Marpesia: nam si illi adhæserit firmissimè nulla ventorum vi diuelli poterit. RUPES autem inconcussa, & moveri nescia est DEUS. Hoc illum symbolo designat arcano loquendi modo divinus scriptor, dum ejus immobilitatem indicare in-

R r s tendit,

tendit, sed obscurius, ut Mystici solent. Quare nomen *Rupes* pro DEO frequenter ponitur in Divinis paginis, præsertim, ubi in Hebræo subest vox רֶפֶס (*Tsur*) *Tsur*, quæ aliquando DEUS, interdum *Fortis*, nonnunquam *Robustus* ab Interprete Latino vertitur: ita tamen ut multa eo nomine quasi significantur DEI attributa. Aliquando enim denotat, certum auxilium, & opem à Deo defuturam, modò quis ei fidat. Sic I. Regum secundo cap. cantabat Anna Samuelis gratiam subsidiumque experta: *Non est Sanctus, ut est Dominus: neque enim est alius extra Te. Et non est Fortis sicut Deus noster.* in Hebræo: non est *Tsur*, *Rupes*, *Saxum*, *Scopulus*. Aliàs insinuat firmitatem, ac tenacitatem propositi in DEO auxiliatore ac protectore perpetuo. Deuteronomij xxxii. DEUM in Hebr. *Rupem*, *qui te genuit, dereliquisti?* id est, qui fixus & immotus est in te amando non redamas? qui caritate perpetuâ dilexit te, hunc non diligis? Nonnunquam innuit firmam in iudicando severitatem, stabilemque sanctitatem, quæ nec prece, nec precio flectatur. Deuteronomij xxxii. DEI, Hebrææ, *Rupis perfecta sunt opera: & omne, via ejus iudicia.* Quod Leo Tygurinus vertit: *Opus Petræ illius solidum est, quoniam omnes via ejus sunt iudicium.*

NOMINE eodem utitur Baldad Suhites, unus ex amicis Jobi ad immutabilitatē DEI deprædicandam. Jobi xviii. *Quid perdis animam tuam in furore tuo? nunquid propterea derelinquetur terra, & transferentur Rupes de loco suo?* in originali est singularis numeri *Rupes*, ac si dicat, ut interpretatur, post Rabbi David, Franciscus Varablus: *Heu tu ô vir, animæ tuæ perditor, vitæ tuæ discerptor &ceptor Jobe, ac corporis tui sæve dilaniator, qui ad verum te irâ ac furore raperis, itane te adversus divinam vindictam obmurmurante, temperabit sibi à supplicio immota RUPES DEUS, & illâ quam stabilivit fixitque;* legem in

inimpium animadvertendi nunc abrogabit? Scilicet, Deus Opt. Max. qui, velut firmissima Rupes in eo, quod semel statuit, fixus hæret, nunc unius tui causa, de sua sententia ac decreto dimovebitur, & mutabit inconcusus. Rectè igitur Deus ut RUPES. in Mari concipitur.

(a) Ioa. Pineda Job 18.

ARTICULVS VI.

DEO

Sapientie Christiani conglutinanda est Anima.

CUM quidpiam connecti & copulari possit cum alio diversimodè, in Architecturâ fieri solet arctissima conjunctio tribus potissimum nectendi retinaculis: nimirum, *Clavis, Funibus, Glutino*. Uno ex his, vel omnibus, Adolefcetes mei, vitam vestram, velut animæ cymbam, si in hoc procelloso Mari salvam velitis, quod maximè velle deberis, DEO, ut RUPES immobili connectere necesse est. Quæretis fortasse, quid ex tribus illis præferam ad arctissimam conjunctioem? Eo vos ducere habebâ in animo, & extrema hac prælectione, tanquam ultimæ voluntatis testificatione, votum meum: exprimere. Itaq; DICENDUM. *Glutino bonum est.* Hæc conclusio legitur apud Isaïam Prophetam, cap. XLI. ubi unus Artífex adhortatur alterum, ut simul animosè & alacriter pergant in fabricando, & concinnando opere, quod sub manibus habebant, utque partes ejus *Glutino* uniant, quod hoc arctissimè jungat & copulet; dicendo per modum, suadentis, lâudantis, adhortantis: O socii, utamur *Glutino*, nihil eo ad conjuncturam adhæSIONEM perpetuam utilius.

(a) Forerius, Arias, Pintus, Cornelius.

utilius. *Glutino bonum est.* LXX. legunt: *Bona est consolidatio,* nempe, per *Glutinum.* Græcè *σώμβλημα,* id est, *commissura,* aut *conflatio.* Symmachus Aquila, & Theodo. habent, *ἐπι κολλησιν καλὸν ἔστιν:* *Ad cōglutinationem bonum est.* Eia igitur, *Glutino* utamur, & optimè partes connectemus.

ARTICULUS VII.

GLUTINUM CARITATIS

Præfertur Clavis Timoris, & Funibus Retributionis.

GLUTINO *bonum est.* Ne cete Vos DEO Vestro, *Glutino,* copulare *Glutino,* adhærete *Glutino.* *Glutino bonum est:* melius est *Glutino* conjungi, quàm aliis superius nominatis instrumentis. Explico & propo. Funes connectunt quidem, sed non est nexus durabilis, quamvis dura sit ac fortis funium alligatio. Clavi copulant durius & fortius: sed neque hæc est adeò longi temporis: nam ut funes usu deteruntur & putrescunt tempore, ita nullum quoque violentum est perpetuum. At *Glutino bonum est:* optimus conjungendi modus est per *Glutinum,* qui constans & indissolubilis. Vidistis aliquando in domus ædificatione fabros lignarios asseres asseribus jungere, stringere funibus, compingere clavis, copulare *Glutino.* quid permanet? clavos extrahunt, funes dissolvunt, soli *Glutino* fidentes. Dicam hoc ad mores accommodatius.

SUNT, qui se DEO conjungunt, & illi alligari vel necesse desiderant, sed Clavis id faciunt: Timore pœnam reformidant, damnari timent, judicium & justitiam sibi ob oculos ponunt: ideò Divina mandata servant, non famulaturi fortasse, nisi rictum illum draconis metuerent,

nisi

nisi plagas vererentur, nisi æternum væ à domestico suo Pædagogo continenter audirent. O plebeia pectora! Non est quidem malus Timor, etiam ille, qui ex cogitatione Judicii divini oritur, & ex pœnarum infernalium consideratione: immò bonus est & DEI donum: *Time*te, (a) inquit Salvator, *eum, qui postquam occiderit, poterit corpus & animam mittere in gehennam. Confige timore tuo carnes meas,* orabat DEO carus Rex: *à judiciis enim tuis timui.* Sed servile est obedire & famulari Domino plagarum metu, quem Caritas amandat. *Caritas,* inquit D. Augustinus Serm. 18. de verb. Apost. *pellit timorem pœnæ, & introducitur timorem castum: scilicet filialem.* Non diu servit, qui tantum verberum metu servit.

SUNT alii, qui DEO se alligant sed Funibus. Serviunt Numini Spe promissionum & retributionum: minus malè, si vitæ æternæ & bonorum cœlestium: quid si reperiantur, qui hujus mundi momentanæ & temporalis? quid si dicere audeant, tetram mihi incolendam Deus largiatur, de cœlo supernisque quæstionem non movebo: sibi illa reservet. O terræ filii! non est durabilis hic nexus. Erat ligatus Samson septem funibus nervicis necdum ficcis, ut scribitur Judicum xvi. At, quàm primum audivit: *Philistin super te Samson,* rupit vincula, quomodo si rumpit quis filum de stupâ tortum sputamine, cum odorem ignis acceperit. Servias tu DEO ob spem divitiarum, honorum gloriæ, longæ vitæ consequendæ: prædico tibi, ad minimos mundi, carnis, Dæmonis insultus, rumpes vincula, quibus te DEO copulasti, quomodo si rumpat quis filû de stupâ tortum sputamine: & instar ferocientis equi, rupto freno, in quælibet scelerû fereris præcipitia, Mihi crede, ad minimam voluptatis titillationem, tanquam ad odorem ignis, omnis hæc

(a) Matt. x. Luc. xii. (b) Ps. cxviii.

hæc sparte materia evanescet? Qui non nisi salarii divini spe laborabat, se, non illum, cui operam impendit, quærit.

GLUTINO itaque adhærere DEO bonum est: & ponere in Domino Deo spem suam. (a) Glutino Caritatis, colla amoris, visco dilectionis, ut clamare possitis: *Quis nos separabit à Caritate DEI?* quis hoc *Glutinum* abradet? DEO si caritatis Glutino adhæseris, non adhærebit tibi sedes iniquitatis, non agglutinabit se tibi Mundus, non viscus illecebrarum carnalium te devinciet. Glutino si conjunctus DEO fueris, non timebis elatos in altum maris mundani fluctus, non metues aliis formidandas æquoris immensi procellas, non te deicient undarum ventorumque continuati incurfus: Rupis tuæ Glutino adhærens ridebis insanas & inanes ferocientis pelagi minas, saxo, in medio mari tutus. Rumpantur funes promissionum, extrahantur Clavi pœnarum, securus ingeminabis: *Glutino* adhærere Rupis bonum est.

CHRISTUS Servator noster funibus aliquoties ligari se permisit: in villâ Gethsemana, per viam, in Annæ palatio ad columnam, ad Crucem, ut manus pedesque extenderentur ad clavos suscipiendos; sed non permansit in funium ligatura: nam non est durabilis, nobis ad exemplum. Antiquissimis temporibus ad Crucem condemnati, sæpe alligabantur ad arborem vel stipitem funibus. Sic apud Ausonium in cupidine Crucifixo.

In excelso *Suspensum* stipite *Amorem*,
 Devinctum post terga manus, substrictaque plantis
 Vincula mœrentem, nullo moderamine pœna
 Adfigunt. -----

Sic quoque Martyres sæpe arbori Palmæ affixi fuisse leguntur. (a) Et de S. Andrea Apostolo omnibus notum est,

(a) Psalmo LXXII. (b) Ad Rom. VIII, 35. (c) Septembris 24.

est, ac pictura constat. Sed nimis est visa fragilis alligatio. quare ad clauos est ventū. Quib⁹ licet Saluator Christus fixus etiam fuerit, tamen nō nisi pauculis horis, cū eodem die ad vesperum depositus fuerit à ligno, illam cōnexionem sustinuit; ut intelligas, violentam omnem adhesionem fragilem esse & dissolvendam. At idem, qui funes abiecit, & clavos excussit, adstringi nobis voluit indissolubili Gluti caritatis: *Caritate perpetuā dilexit nos.*

(*) O quam *Glutino bonum est!*

NATURA, quæ est Omnipotentis Architecti cooperaria, si quando aliquorum nunquam dissolvendam cōjunctionem molitur, non adhibet funes, nec infigit clavos, sed uritur *Glutino* quodam arcano, quod ego *Glutinum Natura* appellare soleo: & sic omnibus tacitè occipit: *Glutino bonum est.* Accipite exemplum. Inter corpora, quæ magnam hanc Molem, tanquam ingens corpus, seu membra quædam componunt, nempe, Elementa quatuor, nexum conciliare cogitabat, nullis potentia creatæ viribus disjungendum: circumspicienti instrumenta, occurrebant quidem vincula funium, & offerebant se clavi; sed hisce repudiatis, *Gluten* quoddam & viscus nativum coxit, quo corpora linivit. Inde factum, ut unum alteri tam arctè adhæreat, quasi nulla vi à se invicem divelli possint. & aërem aqua in altū sequatur, quam alioqui nulla artificis industria, per tubos & amfractuosos canales eò deduceret. *Glutino bonum est.*

IN Moralibus, ut significaretur copulatio indissolubilis, quæ est in marem & fœminam, Sacra-Scriptura inquit Genesis secundo, *Relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ.* Græcè est προσκολληθησεται: quod Tertullianus optimè reddit: *Conglutinabitur.* Inter Jonathan filium Saulis, & Davidem intima fuit cōnexio,

(*) *Jerem. xv. 31.*

nexio, & qua maior vix reperiri posse videretur inter duos affectuum consociatio, quæ eodem verbo à glutino formato exprimitur lib. i. Reg. xviii. *Anima Ionathæ conglutinata est anima David.* id est, Jonathas intimè ac terrimè Davidè diligebat, ita, ut videretur anima ipsius Glutino affixa, & quasi in unum compacta cum anima Davidis, Huc spectat illud Jeremiæ xiii. ubi Deus suum cum Israhèle conjunctionem ex affectu paterno exprimit eadem phrasi: *Sicut adhaeret lumbare* (nempe balthus, vel cingulum ex lino, quo lumbi cinguntur) *ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi domum Israhël, & omnem domum Iuda.* Ita symbolicè indicat conjunctionem conjugalem, quæ est intima. (a) *Glutino igitur bonum est.*

CLAVIS DEO junguntur, quos Timor adnectit. Non damno. Audio enim magnum in vitâ spirituali Doctorem ex cathedrâ invitantem: *Venite filii audite me, Timorem Domini docebo vos,* Ps. xxxvi. 12. Vox est hæc Magistri suorum intimo complectentis affectu, inquit D. Basiliius, & ad discendam disciplinam paternâ commiseratione invitantis. Idem suadeo, idem clamo imperfectis, & cum eodem S. Patre horror, ut, dum se sentiunt à Dæmone ad peccatum allici, & jam ferè manus dare revocent ad mentem formidabile, & nulli hominû tolerabile Christiudicium. Salutaris omninò est Timor, & bonus clavus, quo configitur spes proflentis ad peccatum & concupiscentia detinetur. Salutaris procul dubio est Timor. *Initium enim Sapientiæ est Timor Domini,* Psalmo cx. Et, *qui timet Dominum nihil negligit,* Ecclesiastici vii. Salutaris est Timor: nam *qui timet DEUM convertetur ad cor suum,* Ecclesiastici xxi. *Timor Domini expellit peccatum,* Eccles. i. *Timor DEUM, & recede à malo* Proverb. iii. *Oculi Domini super iumentes eum, protector potentia, firmamentum virtutis, regum*

(a) Hieron. Præd. Ezechielis xvi.

ardoris, & umbraculum meridiani deprecationis & adiutorium casus: exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanctitatem, & vitam, & benedictionem Ecclesiastici xxxiv. Salutaris est Timor: nam qui timent Dominum, inquirent, quae placita sunt ei, preparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Ecclesiastici ii Salutaris est Timor, qui quasi clauatis carnibus, inquit Augustinus lib. 2. de doct. Christ. cap. 7. omnes superbia motus ligno Crucis adfigit. Auorum nostrorum ævo, ante pedes Alfonsi Ferrariæ Reguli mortuus concidit nobilis dynasta: & Papæ! exclamabat Dux, hoc me Monachum non faceret? quid diciturus, si Anastasium Imperatorem hæreticum fulmine ictum cum tota domo conflagrare vidisset? salutaris Timor.

SED *Glutino bonum est.* agnosco comparisonem inpositivo, & dico: Melior est Amor. Amor nativum est Gluten conjunctioni intimæ aptissimum. Quod Amor, dilectio, Caritas sit Glutinum, dubitare non possum, siquidem ita non obscure vocatur ab illo, qui naturam utriusque probè callebat, Psalmista David, apud quem lego: *Adhæsit Anima mea post Te: Psal. xlii. 9.* quod in originali est *Agglutinata*, quomodo habet S. Augustinus, & perpendit, docens, *Gluten esse Caritatem: post DEUM agglutinari animam illius, qui non consilio suo vult vivere, ne repellatur, sicut Petrus repellebatur, quando volebat consilium dare Christo passuro pro nobis, & iussus fuit redire post eum, Matthæi xvi. ut etiam sequens diceret, Agglutinata est Anima mea post Te.* Finxerunt antiqui nescio quas amicorum quasi consolidationes, agglutinationesq; inseparabiles, & indivisibiles; sed nulla par est illi, quam efficit *Gluten Caritatis, DEUM inter & hominem ei de proximo amicum.* Adhæsit, seu, agglutinatus fuit DEO Præpheta David, ut commentatur S. Hilarius,

Quinta Pars.

§§

non

non blandimentis seculi, non corporis vitiis amorem suum ab eo, caritatemque retrahentibus. Quod confirmat eo Pauli dicto celebri, Qui adhæret Deo, nempe, Glutino amoris, uno cum ipso spiritum effici: 1. Corinth. vi. 17. & Christi Domini oratione, qua suos sic unum effici petebat à Patre, quomodo ipse cum eo unum est, Joann. xvii. 11. unum autem tum in spiritu, tum in sanctissima Triadis naturâ, quæ Patri ac Filio communis, & indivisibilis partitionem haud patitur. Sic quadamtenus primorum in Ecclesiâ Christi credentium erat *cor unum*, & *anima una*, Act. iv. 31. quoniam agglutinabantur eadem caritate divinâ, eodemque bitumine lita erat Ecclesiæ Arca. Itaque caritatis Glutino conivctos esse proximi & multo magis cum Deo optimum est, Idcirco plenitudo legis, ac vinculum perfectionis, seu perfectissimum vocat Caritatem Apostolus. Quod considerans S. Augustinus, lib. de morib. Eccl. cap. 11. *Caritas*, inquit, *est virtus conivgens nos Deo, qui ipsum diligimus*, id est, Glutino arctissime copulamur, & ita copulamur, ut nihil omninò inveniri possit in cælo, vel in terris, quod hanc connexionem possit dissolvere.

Quis nos separabit à caritate Christi, clamabat ardentem ille Amator, stigmatibus amoris igniti notatus, tribulatione, an angustia, an persecutio, & post longum istiusmodi adversitatum catalogum, ne morte quidem exclusâ adjungit: *Certus sum, quia neque mors, neque vita neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura aliquid poterit nos separare à Caritate, quæ est in Christo Jesu Domino Nostro. O vinculum plus quàm ferreum, & adamantinû quis nos separabit Glutino junctos? Nemo separat minando mortem*, scribit Augustinus, lib. de moribus Eccl. cap. 11. *Id ipsum enim quod diligimus mori non potest: nam Deus est*

at mors ipsa est non diligere DEVM. quod nihil est aliud, quam ei quicquam diligendo, atque sequendo praeponere. Nemo inde separat, pollicendo vitam: nemo enim ab ipso fonte separat, pollicendo aquam DEUS est fons vitae. Non separat Angelus: non enim est Angelus, qui non inherendo DEO nostra sit mente potentior. Non separat Virtus: nam si Virtus hic illa nominata est, qua aliquam potestatem in hoc mundo habet, toto mundo est omnino sublimior mens inherens DEO. Sin Virtus illa dicta est, qua ipsius animi nostri rectissima affectio est, favet, ut jungamur DEO. Si in nobis est Virtus, ipsa conjungit. Non separant instantes molestiae: hoc enim leviores illas sentimus, quo ei, unde nos separare moliantur arctius inhaeremus. Nō separat promissio futurorum: nam quicquid boni futurum est, certius promittit DEUS: & nihil est ipso DEO melius qui jam profecto bene sibi inherentibus praesens est. Non separat altitudo, neque profundum. Etenim si haec verba scientia fortè altitudinem ac profunditatem significant, non ero curiosus ne sejungar à DEO: nec cuiusquam me doctrina ab eo separat, ut quasi depellat errorem, à quo nemo profusus, nisi separatus erraret. Si verò, altitudine profunda superna & inferna hujus mundi significantur, quis mihi caelum polliceatur, ut à caeli fabricatore sejungar; aut quis terreat infernus, ut DEUM deseram, quem si nunquam deservissem, inferna nescirem. Postremo, quis me locus ab ejus caritate divellat, qui non totus ubique esset, si ullo contineretur loco. Non, inquit, separat alia creatura. O altissimorum mysteriorum virum!

GLUTINO bonum est. Quis nos agglutinatos separabit à Caritate DEI? vide dictionis emphasin, monet D. Chrysostomus, Hom. 54. in Gen. & latentem vim: vide amoris violenti furorem, vide caritatem inflammatam. Quid, inquit est, quod possit nos à Caritate DEI separare? Quid inter visibilia, quid inter invisibilia? deinde volens omnia enumerare, & simul manifestum facere desiderium, nullo freno inhibendum, quod erga Dominum gerebat, sub-

didit. Num afflictionum angustia? num fames? num
persecutiones? num nuditas? num periculum? num
gladius. O animam sanè furentem infania eâ, quæ con-
nentia mater est! Idem summus Orator perpendens ad-
hætionem illam per *Glutinum*, de quo Psalmista. *Adhæ-
anima mea post Te. Ubi & Hebræa (a) & Græca vox (b) vni-*
potest, agglutinata fuit anima mea Tibi, & exaggeras vni-
verbi, quod in Græco habetur, κολληθηται, & quod divinus
Cantor, non tantùm dicat, animã appropinquasse, hanc
adhætionē comparat cum confixione clavorum, quã ieremias
per Timorem DEI configi carnē suam cupiebat; & cū arbore,
quæ profundas radices jecerit, ita ut nec vehemēti pro-
cella, valeat agitari. Verū, firmiorē designari adhætionē
per agglutinationē quàm per confixionē supra demon-
stratū est. Quare Gaudentius Brixienſis agglutinationē
cum animæ DEO, de qua David, exponit de adhæſione,
quæ erit in cœlo per beatitudinem penitus inseparabilis.
GLUTINO bonum est. Discite Adolescentes, agglutinari
vos DEO: manere in Christo qui DEUS est, & homo, ut
& maneat ipse vicissim in vobis: & sitis sicut palmites in-
hærentes Viti, non per fidem solam sed per caritatem, &
mandati servationem, & observationem: ut sic, quod
Cyrillus monet, liceat dicere cuilibet vestrūm, adhæſit
anima mea post Te, Domine.

GLUTINO bonum est, Bonum est adherere DEO, & ponere in
illo spem suam. Cave igitur adhæreas meretrici, (i) carni, sensu-
sualitati, voluptati: vel adhareat in terra ventris tui: (k) sicut
anima pavimento: (l) vel tibi sedes iniquitatis: (m) & cor prae-
vium. (n) Ut autem adhareat DEO, & ei adglutinetis,
testimo-

(a) דבליח dauecha. (b) κολληθη. (c) S. Chry. hom 9. in 2. ad Thimo-
th. (d) Ps. 118. 120. (e) Gaud. tract. 2. (f) Ioa. xv. 2. 4. 5. (g) Cyril.
lib. 10. in Ioan. cap. 16. (h) Psal. 72. 29. (i) Corin. 6. 16. (k) Psal. 43. 21.
(l) Psal. 118. 15. (m) Psal. 93. 20. (n) Psal. 118. 15.

testimoniis ejus (a) adhære: & non recedas à vestigiis ejus, faciens mandata illius, juxta monitum Josue (b) & exemplo Regis Ezechiaë (c)

GLUTINO bonum est. Glutinum est Amor. Discite amare DEUM dulciter, amare prudenter, amare fortiter. Dulciter ne illecti, prudenter, (d) ne decepti; fortiter ne oppressi ab amore Domini avertamur. Ne mundi gloria, nec carnis voluptatibus abducamini, Dulcescat vobis præ his Sapiëntia Christus. (verba sunt melliflui Doctoris) Ne seducamini spiritu mendacii, & erroris, Lucescat vobis Veritas Christus. Ne adversitatibus fatigemini, confortet vos Virtus DEI Christus. Animum zelumque vestrum inflammet caritas, informet scientia, firmet constantia. Sit fervidus, sit circumspetus, sit invictus: nec teporè habeat, nec careat dissectione nec timidus sit. Itaque diligite DEUM vestrum toto & pleno cordis affectu, diligite tota rationis vigilância, & circumspetione, diligite ex tota virtute, ut nec mori pro ejus amore primescatis: quia fortis est, ut mors, dilectio, dura, sicut infernæ æmulatio. Sit suavis & dulcis affectibus vestris DEUS contra malè dulces vitæ carnalis illecebras, & vincat dulcedo dulcedinem. Purgate amorè vestrum, Adolescentes, consilio Patris Augustini, & aquam fluentem in cloacam, convertite in hortum. Væ tali amorì tuo, si vel suspiceris aliquid pulchrius, aut dulcius quàm est ille, à quo omne pulchrum & dulce. Sit non dulcis solùm sed & fortis & constans amor vester, nec cedens terroribus, nec succumbens laboribus. Ergo amate affectuò, circumspetè, & validè, scientes amorem, cordis affectuosum tantummodò dulcem esse, & vertibilem: circumspetum autem, nisi fortis sit, rationabilem esse, sed fragilè. Adjungatur ergo fortitudo. Sit vestra, usque ad finem vitæ fortis, ut mors dilectio. quod omnibus ex animo precor. VALETE.

SS :

Le-

(a) Psal. 118, 31, (b) Jos. 22. 5. (c) Reg. 18. 6. (d) S. Bern. serm. 20. in Cant.

Legendus S. Bernardus Sermone de triplici coherentiâ Vinculorum, in quo docet, DEO aliquem conjungi & adherere, vel durè ac firmiter per Funes, id est, per memoriam honestatis, qua inest virtuti; aut promissionis; vel fortius & durius per Clavos ligneos ferreosq., qui est gehenna Timor; vel suaviter & securè per Gluten caritatis, juxta illud Isaia 41.7. GLUTINO BONVM EST.

S E R M O XIII.

V E C T I S

Architecti Christiani.

Verbum Dei.

A R T I C U L V S I.

Quale Instrumentum in Architecturâ sit vectis.

VERBUM DEI in Evangelio à Christo Domino comparatur semini: Exiit qui seminat semen suum, Lucae VIII. Quod quidem non Verbo scripto, sive de Scripturâ, sed de verbo prædicato, quod auditu percipitur, mihi persuadeo capi debere, ut in Concionum Dominicalium Tomo exposui. Sive autem dictum fuerit à DEO immediate, sive ab ejus ministris, dictum appellatur. Quod quamvis aptissimè conferatur cum semine, ut auctoritate celestis Magistri satis constat, tamen haud ineptè, ut existimo, comparabitur cum Instrumento quodam Architectonico, quod reperio in indicibus instru-